

FESTIVALOVÝ 5 ZPRAVODAJ

časopis studentů • FF UP Olomouc • FF UK Praha • FF MU Brno • VŠMU Bratislava

SO 17. 5. 2008

DEN PÁTÝ: DEN VÁŠNĚ

Přichází hodina pravdy. Hodina očekávaného a avizovaného otevírání se. Naše těla jsou už zcela pohlcena nevladatelnými vibracemi, jež se derou ven z těch nejhlubších a nejněrnějších skulin. Úzkost, strach a očekávání si už přišly na své. Tentokrát nás bude krutě bolet to, o čem většinou nemluvíme, protože je to příliš intimní, než abychom to sdíleli s druhými. A i když najdeme odvahu a potkáme člověka, který bude stát za překonání zábran a odhození studu, není jisté, že pochopí, co nás vnitřně tolik drásá, protože Vášně stojí zcela mimo naši kontrolu.

Můžeme se snažit zakrývat silné prožitky před cizími lidmi, svým vyvoleným i sebou samým, ale nikdy jim neunikneme. A co víc. Při vytrvalém soužení a odepírání se nakonec dopracujeme k definitivnímu cíli, zbavenému jakékoliv možnosti vrátit se zpět k tomu, co jsme usilovně potlačovali. A nebudeme-li vyzváni na souboj Lenským, budeme se stejně muset zpovídat sobě.

Zastavme se proto na chvíli v čase a nechme emoce proudit ven i dovnitř tak, jak si to samy žádají. Až potom se dostaví to opravdové, mocné chvění, po němž všichni neskolale toužíme...

Michaela Stránská

SO 17. 5. 2008 PROGRAM

10.30 Moravské divadlo
/ za oponou
A. S. Puškin

EVŽEN ONĚGIN

Divadlo Petra Bezruče Ostrava

Netradiční, výtvarně i režijně osobité uchopení klasického díla, hodnocené jako jeden z nejpozoruhodnějších inscenačních počínů české divadelní sezony. Režie: Jan Mikulášek

16.00 Divadlo hudby
Henrik Ibsen

HEDA GABLEROVÁ

Malá scéna VŠMU Bratislava / SK

Inscenace výsostného psychologického dramatu — poslední Ibsenovy „velké ženské hry“ — ve svěbytném zpracování mladých bratislavských studentů. Režie: Anna Petřelková

20.00 Moravské divadlo
/ za oponou
Christopher Hampton

POPEL A VÁŠEŇ

**Slovenské národní divadlo
Bratislava / SK**

Příběh přátelství a zrad. Adaptace slavné knihy Sándora Máraie Svíce dohořívají přinesla Martinu Hubovi Dosky za nejlepší mužský herecký výkon minulé sezony. Režie: Roman Polák

pořadatel festival

XII. DIVADELNÍ FLORA OLMOUC 13.-22. 5. 2008

generální partner festival

ZOOM SHERLOCKA THESPIDA (dnes ne)

Drahý a vážený Sherlocku,

hned na úvod mého dopisu chci vyjádřit svůj nehynoucí obdiv k vaší osobě a k oslnivosti vašeho pátracího talentu, neboť za vaší nepřítomnosti Anglie dočista zvlčela a propadla se do útroby třeskuté temného středověku. Po dříve tak pokojných ulicích Londýna, kde krom bryček a korzujících aristokratů procházelo jen vědomí národní hrdosti a oslavné ódy na matičku královnu, v těchto dnech pobíhají zločinci nejtěžšího kalibru a hledí napáchat co nejvíce zla, než se vaše posvěcená noha dotkne zase zeminy ostrova.

Můj nejdražší příteli, když vidím a čtu, jakým protivnostem a protivenstvím jste v té Olomouci (kde to vůbec je, můj milý, nemohu to za nic na světě najít na glóbusu?!)

vystavován a že vaše ušlechtilost se musí snižovat k prachspřestému fackování nevyhovanců, říkám si, zda byste to pelešičtější neměl nechat vlastnímu osudu a vrátit se. Vaše vlast vás potřebuje!

Ale proč vám vlastně píši, velebený Sherlocku, málem bych zapomněl! - a to mne zjištění, o němž vás chci informovat, znepokojilo a znervóznělo až po okraj mých flanelových ponožek. Jestlipak jste si, můj vševědoucí průvodče a rádče, vědom, že nepřítel o vašem pobytu v Olomouci ví a nikterak bych se nedivil, kdyby sledoval každý váš krok. Dostal se mi náhodou do ruky ten bulvár, co tam kameloti rozhazují po Mordivolu a podsvětních filiálkách a nemohu vás nevarovat, že vaše utajení a pobyt inkognito doznávají jistých ne právě nepatrných trhlin. Skoro se bojím, že vám ty každodenní

mordy servírují jako návnady, jako intelektuální dudlík! Co se stane, pokud vás odhalí definitivně? Kam by se svět ubral bez vaší přítomnosti? Víte, kolik nekvalitních živlů by vzdalo nebesům jásavé díky, kdyby srdce velikána, génia, gentlemana a vůbec báječného muže Sherlocka dotlouklo? Nu dejte si pozor a střežte opatrněji své kroky, neboť vás po vaší cestě neslyšen následuje mordýřův stín. Nic bych se nedivil, kdyby v polevení vaší ostrážitosti sehrálo klíčovou roli to doupě (jak že se jmenovalo? Psycho?) a nestřídme podlehnutí lihovině.

Zůstávám v netrpělivém očekávání dalších vašich zpráv a v nesmrtelném obdivu, navěky váš,

Watson

Michal Vajdička

Narodil sa 6. 7. 1976. Divadelnú réžiu vyštudoval v rokoch 1999-2004 na Činohernej a bábkarskej fakulte VŠMU v Bratislave pod vedením doc. Petra Mikulíka. Po úspešnom ukončení štúdia hosťoval ako režisér vo viacerých slovenských divadlách.

Už pred nitrianskym naštudovaním Portie Coughlanovej nazbieral Michal Vajdička

viacero ocenení za réžie hier írskych autorov. Začal ešte počas svojho štúdia na VŠMU hrou Martina McDonagha Opustený západ, s ktorou získal Cenu diváka na festivale divadelných vysokých škôl Setkání v Brne 2004 a Cenu za najlepšie mužský herecký výkon na medzinárodnom festivale Projekt Istropolitana 2004. Taktiež úspešné bolo aj predstavenie Krásavice z Leenane od toho istého autora v Štátnom divadle Košice, ktorá získala

nominácie na DOSKY 2005 v kategóriách Najlepší réžia a Najlepší ženský herecký výkon.

Portiou Coughlanovou od írskej autorky Mariny Carr však určite neskončil s inscenovaním írskych hier. V súčasnej dobe sa už v štúdiu Slovenského národného divadla pravidelne uvádza jeho réžia hry Martina McDonagha Mrzák z Inishmaan.

-HoP-

Portia Coughlanová a komplex vidieckeho národa

Portia Coughlanová bola prvou slovenskou inscenáciou na tohtoročnom festivale Divadelná Flora. Porozprávali sme sa s dramaturgom Danom Majlingom, predstaviteľkou hlavnej postavy Zuzanou Kanócz a hercom Milanom Ondříkom, ktorý na tento festival zavítal už po tretí krát.

V poslednom čase majú na Slovensku veľký úspech hry z dedinského prostredia. A to či už slovenských alebo zahraničných autorov. Stratili teda už Slováci komplex z toho, že sú „vidiecky národ“?

Dano Majling: Myslím si, že Slováci tento komplex ešte stále trochu majú. Ale neviem, či ho majú mať. Na Slovensku boli mestá do vzniku ČSR obývané Nemcami alebo Maďarmi a Slováci, či sa nám to páči alebo nie, sú vidiecky národ. Ja som tiež z dediny a ja z toho žiadny komplex nemám. Jednoducho je to tak, že Slováci... A podobne tak aj Íri. A preto sme aj siahli po írskej hre, pretože aj Íri sú v Európe vidieckou kultúrou. Angličania nemajú prirodzenú vidiecku kultúru. Teda aspoň sa to o nich hovorí...

Často krát sa zdôrazňuje podobnosť Írska a Slovenska. Alkoholizmus, vysťahovalectvo, náboženstvo... Inscenácia Portie Coughlanovej však načrtla tému, o ktorej sa veľa nehovorí a to rómska otázka. Nie je zarážajúce, že v krajine s polmilionovou rómskou menšinou sa táto téma prakticky nevyskytuje?

Dano Majling: Je ťažko posúdiť, či je to na Slovensku tabuizovaná téma. Ja sám pochádzam z dediny, kde bolo za socializmu umelo vytvorené rómske geto a neexistuje žiadny plán, ako Rómov integrovať do spoločnosti. A možno by sa tejto téme aj mali viac venovať dramaturgie divadiel. Lenže najviac divadiel je v Bratislave, kde nie je tento problém až tak viditeľný. Možno v takom Lučenci by spolužitie „gadžov“ a Rómov bola veľká téma.

Divadelnú Floru si navštívil ako herec už po tretí krát za štyri roky. Zároveň sa každoročne zúčastňuješ festivalu Divadelná Nitra. Dajú sa tieto dva festivaly porovnať?

Milan Ondřík: Ja mám tento festival viac v srdci ako Divadelnú Nitru, neviem, prečo

to hovorím, ale je to pravda. Lebo mám pocit, že tu sa ľudia o ľudí, ktorí to robia, viac zaujímajú a netvária sa na umelcov a hrdinov. Naopak sú maximálne ľudskí a to je pre mňa oveľa podstatnejšie. A nie to, aké veľké súbory kde budú hrať alebo tak...

V Nitre sa pomaly končí sezóna venovaná inscenáciám výlučne slovenských dramatikov. Dajú sa nájsť spoločné črty týchto dvoch kultúr, napríklad najčastejšie spomínaná téma vidieka?

Milan Ondřík: Ja som hrdý na to, že kultúra dedín na Slovensku ešte stále pretrváva. Napríklad v minulosti bola situácia v Írsku podľa faktov taká, ako je teraz na Slovensku a v tom je to veľmi podobné. Každá z inscenácii „slovenskej sezóny“ bola iným žánrom ako Portia Coughlanová. Najbližšie k írskej tematike je posledná premiéra tejto sezóny, inscenácia Všetko za národ. Aj kvôli tomu, že to robí Miško (Vajdička), ktorý má k írskej literatúre a dráme veľmi blízko a s jej zinscenovaním má skúsenosti. Tiež som prekvapený, že zo slovenských textov je možné zostaviť tak tematicky a žánrovo bohatú sezónu. A súvisí to aj s tým, že každý režisér je iný. To je pre mňa najdôležitejšie.

Zuzana Kanócz: Je to náročné, treba si rozložiť sily. Niekedy sa to nepodarí a človek ku koncu predstavenia už nevládze. Ale mám rada túto úlohu. Možno aj preto, že je taká náročná.

Portia je postava, ktorú možno skôr ľutovať či nenávidieť?

Zuzana Kanócz: Aj aj. To musia posúdiť iní. Ja sa na to nedokážem objektívne pozeráť, hoci by som mala. Myslím, že je to tak pol na pol. Tí, ktorí ju chápu, ju môžu aj ľutovať, a potom sú tí druhí, ktorí jej nerozumejú. Každý má svoju pravdu. Je to také rozporuplné.

Portia je veľmi komplikovaná. Dá sa jej správanie pochopiť, obhajovať či odcudzovať?

Zuzana Kanócz: Snažila som sa pochopiť tú postavu, hoci v tej hre je všetko odôvodnené. Ale bolo to ťažké, neprežila som si vo svojom živote, to čo si prežila Portia. Veľmi mi pomáhali ľudia okolo, napr. Miško Vajdička, ktorý je rodič a ľudia, ktorí vedia niečo o dvojičkách a ktorí študujú psychológiu. A potom je prítomná i nejaká intuícia alebo sila predstavivosti, ktorou by mal byť obdarený každý herec. Ale každá z postáv konala správne a nemohla za to, čo sa jej stalo, pretože sa to dedilo z generácie na generáciu. Za chyby rodičov zaplatia deti.

Spolu s Martinom Nahálkom ste pred časom v rámci cyklu Literárna kaviareň Parnas, v Starom divadle v Nitre, čítali texty Daniila Charmsa a Vladimíra Vysockého. Prečo práve ich?

Milan Ondřík: S Charmsom mám skúsenosti už od základnej školy, keď som chodil po recitačných súťažiach. Vyhrál som dokonca aj Hviezdoslavov Kubín a to ma primálo, aby som šiel na príjimačky na VŠMU. Na internáte počas vysokej školy sme intenzívne počúvali Vysockého. A keď sa nás Ondro Spišák (riaditeľ Starého divadla v Nitre) spýtal, že koho chceme robiť, odpovedali sme: „Jasné, že Rusov.“ A keď sa nás ďalej pýtal na konkrétne mená, povedali sme: „Charmsa a Vysockého.“ Ale prečo, to by som aj ja rád vedel...

V spojitosti s твоjim herectvom sa často spomína fakt, že máš v sebe čosi detské. A práve detské myslenie a logika je charakteristická pre Charmsa. Nie je to tým?

Milan Ondřík: Áno, máš pravdu. To detské považujem za to najjednoduchšie, ale pritom to najcitlivejšie a strašne vážne a pre mňa veľmi oslovujúce. Lebo z toho vychádza istá čistota. A pritom to môže byť aj kruté a nechutné, ale cez tie detské oči sa to vníma akosi inak...

Postava Portii Coughlanovej je veľmi špecifická tým, že v nej nedochádza k výraznejšej vnútornej premene. Zotrváva akoby v jednom stave. Je to pre vás ako pre herečku ťažké stvárniť takúto postavu?

*Za rozhovor ďakujú
Miroslav Zwiefelhofer a Marcela Beňová*

Nemyslím si, že jsem natolik inteligentní člověk, abych mohl vykonávat tak krásné povolání

Rozhovor s Michalem Vajdičkou – režisérem Portii Coughlanové, synem režiséra Lubomíra Vajdičky a jedním z největších současných slovenských talentů.

V posledních letech v České republice i na Slovensku stoupá obliba irských dramát. Vy sám jste již inscenoval hry Martina McDonagha a na Floře mohli diváci vidět vaše zpracování textu Mariny Carr. Z čeho si myslíte, že tento trend vyrůstá a v čem konkrétně vás tyto hry inspirují?

U nás je to trochu jinak. Více než irskou dramatikou jsme inspirováni slovenským dramatem. Slovenská krajina, prostředí, příroda i způsob života jsou velmi podobné Irsku. Mám takový pocit, jako by Irové našli klíč k venkovu. Sloveňští kritici mají často takový názor, že to jsou vymyšlené balady popisující patologické jevy. Pravda je ale taková, že si nedokáží připustit, že ten slovenský venkov takový skutečně je. Všechno, o čem nevědí a co nedo-

káží pochopit, nazývají patologickými jevy. Já pocházím z Martina, ale můj dramaturg je z Gemeru a tam je to skutečně tak. Dodnes tam existuje incest, bratrovražda, otcovražda... není na tom nic baladického.

Vnímáte rozdíly mezi českým a slovenským publikem při představeních Portii Coughlanové?

S touto hrou jsme hostovali asi třikrát nebo čtyřikrát a já mám pocit, že se jí nejvíce daří doma. Je to dáno technickými podmínkami jeviště. Přijíždíme do divadel, kde nejsou připravení na hraní na dvě strany. Tím pádem je tam hodně rušivých elementů. Sám jsem dnes seděl v hledišti a spousta věcí mne rozčilovala. Rád si tu hru znovu užívám a nechávám se vtáhnout do příběhu, a to se mi daří jen v Nitře, kde je opravdu ticho. Občas je mi líto, že festivaloví diváci si nemohou vychutnat atmosféru, která panuje při ideálních podmínkách.

Zůstaňte u technických záležitostí. Vy jste před studiem režie pracoval

jako osvětlovač a dodnes se věnujete lightdesignu. Jak jste byl spokojen se světelným parkem MDO?

Já jsem známý tím, že vlastní inscenaci nasvítit nedokážu. Jako režisér jsem na světla docela nenáročný, stačí mi tři světelné změny na začátku a na konci (smích). Profesi lightdesignéra vykonávám jen u svých kolegů režisérů. Sám bych nějakého odborníka potřeboval.

Pracujete se studenty, s profesionály, režiroval jste pohádku pro děti... Jaká poloha vám nejvíce vyhovuje?

Černá komedie – to je pro mne zlato. Už se to o mně traduje, takže už mi naštěstí nic jiného nenabízí. Zuzka Kanócs o mně tvrdí, že jsem velmi empatický člověk. Fakt se rád koupu v emocích. Jsem ten, kdo si popláče na představení, zasměje se. Na druhé straně je pravda, že v řemesle nejsem tak daleko, abych si uměl hrát se symboly, efekty, vizuálněm.

Jako režisér přicházíte na zkoušky s jasnou koncepcí nebo upřednostňujete tvůrčí proces?

Je to tak i tak. Nemám vysloveně přesnou představu, kterou bych tlačil do herců, ale ani nepřicházím nepřipravený. Konkrétně u této inscenace jsem věděl, jak mají vypadat situace a charaktery, ale nevěděl jsem do jaké míry se dají vytěžit emoce. Nejdříve vznikne na jevišti situace, kterou musíte vyložit spolu s charaktery a okolnostmi. Postupně přesvědčujete herce, že to, co dělá, dělá správně.

Doslovnost vaší režie může působit, jako kdybyste občas nedůvěřoval divákově inteligenci...

Já to takto nevnímám. Je to práce na charakteru postavy. Já jsem režisér a musím přesvědčit herce o tom, co hraje. A nejen koho hraje, ale aby se tou postavou také

stal. Za každým gestem na jevišti si stojím a stejně tak i herec. Pokud si divák myslí, že jej podceňuji, musím říct, že pokud to dokresluje charakter postavy, tak mi to nevadí. Nemyslím si, že tato inscenace vyžaduje více strohosti a státnosti. Právě ty dynamické věci, které časem přibývají, pomáhají přirozenosti. Více dramatizování by přivedlo ještě strašnější depresi.

Jedním z hlavních témat Portii Coughlanové je determinace a osudovost. Myslíte si, že jste byl ke své herecké profesi také předurčen? Měl jste vůbec vzhledem ke svému rodinnému zázemí jinou možnost?

Asi ano. Velmi si svého otce vážím a líbí se mi jeho věci a jemu zase ty mé. Pokud vím, tak to většinou nefunguje. Mnoho synů režisérů jde na režii pouze proto, aby ukázali svým otcům, jak se to dělá. Já jsem vlastně ani nešel na režii, ale na scénografii, jen mne nevzali, protože jsem neuměl nakreslit portrét. Náhodou jsem zkusil režii a uspěl jsem. Více jsem však toužil po světlech nebo scénografii. Nikdy jsem si nevěřil. Doteď si nemyslím, že jsem natolik inteligentní člověk, abych mohl vykonávat tak krásné povolání.

Zuzana Mildeová a Jana Dvořáková

Uvnitř a dovnitř běsu

Nitranské divadlo Andreja Bagara přineslo do ovzduší letošní Divadelní Flory konečně to, co se od divadla očekává už od doby, kdy patriarcha Aristoteles vypustil do oběhu základní mantru teatrologie. Tím toužebným, vyhledávaným a zřídka dosahovaným zázrakem je katarze, nebo řečeno méně vznešeně, pocit hlubokého vnitřního zasažení, souznění s vypravovaným příběhem a očistění sebe sama díky introjekci vlastního života do divadelní metareality. Nabízí se porovnání se čtvrtéčným Hrdinou Západu, neboť i Portia Coughlanová představuje reprezentanta irské dramatiky a oba texty jsou si příbuzné v tom, že ve svojí struktuře přirozené a integrálně rozpouštějí univerzální mýty bytí a lidství. Portia Coughlanová v režii Michala Vajdičky je dovedla předat a nerozmělnit je v klotavé plejádě vtipů, aniž by ovšem ztrácela smysl pro humor. Její smích ovšem vyplýval z přirozených životních situací, diváka nevzdaloval, ale naopak jej absorboval hlouběji do vyprávěného díky své důvěrné známosti.

Autorka dramatu Marina Carr upletla Portiu v inspiraci z antických tragédií a ibsenovsko-čechovovského světobolu. Motiv rodinného incestu a prokletí predestinace vypůjčila z Krále Oidipa a transformovala ho do trýznivého koloběhu transgeneračního prokletí, kde se milují ti, kdo by neměli, a ničí se ti, kdož se milují. Portiina vnitřní nezdravá sepiatost a fixace na konkrétní lokalitu připomíná ibsenovský princip, nejzřetelněji patrný v Rosmersholmu, kde ve vzájemně zhoubné reciprocii místo určuje, jací jsou jeho obyvatelé, a obyvatelé zanášejí místo svými běsy. I v Rosmersholmu figuruje prokletá lávka nad řekou, v níž dobrovolně zahynula žena hlavního hrdiny a následky jejího činu svazují a mučí pozůstalé účinněji, než jak by to dokázala živá. Stejně i tak Portia v niterném a prožitém výkonu Zuzany Kanócz je stahována stále blíže záhubě prostřednictvím svého mrtvého

bratra-dvojičete. Ráda by milovala svoje děti a ráda by přijala klid a pokoj svého manžela, chtěla by, aby od řeky přestalo zaznívat záhrobní volání majetnického sourozence a aby jí minulost už neužírala duši, ale není schopná vzepřít se svým vnitřním démonům a v racionálně nezdůvodnitelné, ale srdcem omluvitelné, posedlosti dělá paradoxně všechno proto, aby řetězec utrpení a křivd nenarušila. Nemohoucnost vymanit se z osobní slabosti a pocitu vykořenění dodává Portii Coughlanové punc drásavé čechovovské chandry.

Uznání zasluhují citlivě nadávkované a zřetelně zvnitřnělé herecké výkony: za všechny pro příklad zmíním matku rodu Žofie Martišové, která zvládá být zároveň

nesnesitelně protivnou a sobeckou stařeňou i ubitou a unavenou ženou se srdcem do krve rozdrásaným nebo Damuse Milana Ondříka, jehož kreace s odzbrojujícím účinkem balancuje na hraně mezi karikaturou ušmudlaného burana a člověkem schopným patnáct let milovat jednu ženu navzdory všemu.

Nitranská Portia Coughlanová je inscenace, o jaké se špatně píše a je téměř nenapopadatelná do příhrádek odborné terminologie, pokud pisatel sám sebe nezapře jako cítící lidskou bytost. O to lépe se ale na ni dívá, s ní prožívá, jí rozteskňuje a díky ní, Aristoteles dovolí, vnitřně očistuje.

Kateřina Surmanová

Příběhy mlžných skel

Cesty mohou být přímé i křivolaké, kamenné i prašné, lopotné i snadné. Ta, po níž jsme včera večer společně s třemi tanečníky putovali v Divadle hudby, byla jako barevnými střípky dlážděná porcelánovými hrnkami. Taneční inscenace Mirky Eliášové Zrcadlení se křehce mihla jako ztrácející se stopy dechu na okenní tabulce.

Trio technicky velmi kvalitních interpretů nabídlo za zvuků skladeb Jiřího Jakla imaginativní, někdy velmi abstraktní mozaiku pocitů a příběhů. Kolik jich každý z nás rozkryl, není podstatné.

Snad to byl příběh ženy (Andreji Lamešové), jejíž touhy jsou někdy tiché jako dětský spánek, jindy křičí, až praská porcelán, naznačen osamělou pozicí, kdy zamkne uspořádává jeviště, zatímco diváci pozvolna usedají. Poté klidně sedí stranou a pozoruje vlastní tékavé představy ukryté před okolním světem za hrnkovou

hradbou. Vzápětí se s ní propadneme do šedi všedního dne, která svírá jako oceľová kazajka, abychom se pak po celou dobu představení snažili společně s ní odtamtud vyprostit.

Možná to ale byl příběh dívky (Martiny Lacové) o poznání, nutnosti prosadit se, potřebě blízkosti. Někdy byla nenápadným doplňkem, tak jako stín následuje své zkušenější taneční alter ego, jindy tvrdě určovala pravidla hry.

Nebo snad vyprávění zralého muže (Jiřího Lössla) o nezbytnosti smíření. Ten jako voda, co smívá ostré hroty skal, tišil a uklidňoval. Oni všichni mohli být obrazem i odrazem. Návrhem i odezvou.

Inscenace byla prodchnuta poetikou kontaktní improvizace. Vršila na sebe taneční pasáže, kdy účinkující byli propojeni jako jedno tělo a pohyb kontinuálně plynul, někdy snad připomínající nekonečné perpetuum mobile. Princip této techniky spočívá v absoltní důvěře tanečníka v partnera a nutnosti vycítit jeho tělesný

rytmus. Mirce Eliášové se podařilo sladit tři věkově nesorodé, zato intenzivně propojené tanečníky a barvitěji tak vypovědět o tom, „že všechno co děláme, okolo čeho se pohybujeme a co přitahujeme, je pouze ZRCADLENÍM něčeho v nás.“

Možná jste včera večer mezi pestrobarevnými šálky viděli úplně jiné příběhy, možná to bylo zrcadlení něčeho uvnitř vás samých.

-katja višinská-

Svet (prevrátený) hore nohami?

Pod divadelným šapitom sme sa mohli opäť presvedčiť, ako človek potrebuje človeka a ako veci (ľudia) hľadajú k sebe cestu.

„Chlebíček“ (premiérovaná autorská inscenácia na Divadelnej Flore) naozaj prekvapil svojou porciou „šalátu“. Herci (Jakub Škrdla, Eliška Brtnická,...) jihlavského Divadla T.E.J.P rozohrali, na prázdnom javisku s dvomi hraždami, pred očami divákov možnosti medziľudskej komunikácie a toho ako nájsť ten správny spôsob, ktorý by vyhovoval oboj stranám. Rozvíjali, hrali sa a priam cvičili s touto tak častou témou, ktorá sa v ich podaní nie len že stala akousi „novou“, ale hlavne vtipnou a nápaditou, miestami ale trochu zdĺhavou. Pri „hre“ používali cirkusové, pantomimické, bábkové a dalo by sa povedať, že až filmové prvky. Taktiež pracovali s presným znakom, kedy jedna vec zastupovala inú. Základom pre každú novú scénu bolo ich vlastné telo a mimika, stávali sa z nich štylizovaní klauni, zabávači, artisti. Staré ošúchané vtipy sa obnovili plasticnosťou a dynamikou ich pohybov, niekedy veľmi krkolomných až životu nebezpečných. Aby si občas oddýchli od telesnej námahy obšťastnili publikum tieňovými, bábkovými vsuvkami, ktoré prerozprávali príbehy šťastných (nešťastných) dvojíc. Toto tieňové divadlo použilo iba biely dáždnik, s ním vytváralo nie len plátno pre ploché figúrky, ale znázornil sa ním aj celý svet. Okrem živého spevu, využívali reprodukovanosť hudbu i slovo, čím dodali svojej akcii väčší dôraz a podstatu. A aby som nezabudla, predstavili aj svet vecí a jedla, v nadživotnej (veľmi chutnej) veľkosti, ktoré tiež potrebujú svoju druhú časť, svoje šťastie. Preto na začiatku hľadajú k sebe cestu „Zásuvka“ a „Zá-

strčka“, alebo skôr „Zástrčiak“. Chcú sa spojiť, vytvorit' harmonický celok, preto boli od počiatku stvorení. V podstate chcú „zažať“ svetlo v sebe i kolo seba, chcú cítiť iskrenie, tak hľadajú najviac prípustné možnosti spojenia. Keď sa im to podarí, kolobeh rôznych stretnutí a dorozumievání sa naplno rozbehne. Zrazu je tu smutný spievajúci chlebíček, ktorý čaká na svojho kupca; horľivo fotografujúci paparazzi a jeho obeť; tvár, ktorá je trochu rozhádzaná a nevie sa dohodnúť, ako sa dať opäť dokopy; dotieravcami a príživníkmi ohrození čitateľa. A koniec zase

patrí starým známym, „Zásuvke“ a „Zástrčiakovi“, ktorí už nie sú veľmi harmonickí, preto si potrebujú oddýchnuť, a tak sa od seba oddeľia. Koniec ich spolužitia, po svetle už len tma. Inscenátori približujú divákovi plnou, všetko spájajúcou, ale popri tom ľahkou formu svet, kde je všetko na sebe i od seba závislé. S v tipom odkrývajú zvláštny, ale popri tom bohatý svet vecí, jedla a ľudí. Predstavujú mnoho svetov v jednom svete. Ten svet okolo nás, ktorý občas akoby bol hore nohami. Neplatí v ňom nič tak, ako má, a predsa sa v ňom všetko deje tak, ako sa má!?

zuzana

SLEPICE NA PROVAZE? NE! JEDINĚ NA PAPRICE!

Noc spěje k půlení, pátek přechází v sobotu a festivalové diváctvo klátí únava. Jen hrstka statečných přečkává desetiminutovou (kouřovo-záchoďovou) pauzičku po Chlebíčku, aby v šapitó v Tereziánské zbrojnici zhlédla poslední představení čtvrtého festivalového dne, Dne tajemství, *Mystérium svět*.

Čekal-li snad někdo podle názvu inscenace temnou mysterijní atmosféru, realita jej vyvedla z mylné iluze. Komorní obsazení hlediště totiž nečekaně koresponduje s tím jevištním – na osvětlené prázdné scéně stojí pouze herec Jakub Škrdla, hlavní a jediný aktér inscenace, a jeho partnerem se stává evidentně oblíbená dřevěná židle, půjčená z Horáckého divadla (o čemž Škrdla informuje hned dvakrát, jako správný jihlavský patriot).

Škrdlova one-man-show (trochu ve stylu divadla Daria Fo) však nezačíná hercovým vstupem na jeviště, ale už jeho kooperací se zvukařem – při nastavování mikroportu vyplňuje čas „procházkou“ mezi diváky zaplněnou vtipnými průpovídkami (třeba o tom, že i s malým kašpárkem se dá dělat velké divadlo). Předznamenává charakter samotného *Mystéria*, totiž charakter vyprávění. Během necelých čtyřiceti minut ze sebe herec sype jeden příběh za druhým, které se mohou na první pohled zdát vzdálené a nesouvislé, postupně se ale jejich vnitřní logika a tematické provázání stávají zřetelnějšími. Rozkouskované vyprávění spěje k jednotnému finálnímu vyznění i k morálnímu obohacení a poučení diváka. Dělení jednotlivých příběhových linií na kraťoulky i delší sekvence slouží nejen k nečekaným konotacím, ale především udržuje divákovou pozornost. Množství po sobě rychle

jdoucích informacích je třeba vnímat bedlivě, jinak se člověk začne ztrácet. Autoři inscenace (Škrdla a Jandová) si pohráli i s časoprostorovým rozvržením. Pracují s naprostou neomezeností i přesným zakotvením v roce-měsíci-dni-hodině-minutě, detailní zobrazení záplaty cirkusového stanu ve tvaru hvězdy stojí vedle velkolepého pohledu na planetu Zemi Neilem Armstrongem: „Z Měsíce se Svět podobá cirkusové manéži.“ Tato věta se stává zásadním předělem v inscenaci, kdy se dílčí příběhy odevšad přelévají do životního prostoru *Cirkusu Svět*, odkud se odebereme už jen na pravdu boží. Obsahově se *Mystérium* třepotá na hranici pravdy a lži – počítá s uvěřitelností událostí našeho známého světa, ale neváhá příběhy (navíc notoricky známé jako první přistání na Měsíci Apollem 11) mystifikačně rozvíjet – domýšlí, ozvláštňuje, osvětluje a třeba i úmyslně mlží, tajnůstkaří.

Středobodem veškerého jevištního dění se stává postava vypravěče, prostřednictvím jehož podání si divák buďto odnese mnoho, nebo vůbec nic. Tak omezený prostor vyjádření totiž nepovoluje kompromisy, neutrální vyznění. Civilně oblečený (tmavé kalhoty, bílá košile) Jakub Škrdla, přestože je jistě výborně pohybově nadaný (jak ukázal v předcházejícím Chlebíčku), překvapivě zdůraznil spíše mluvený projev. Představuje značné množství postav (většinou v dialogu, například ředitel hotelu s klaunem, zájemcem o zaměstnání či svatým Petrem), které diferencuje hlasově – výškou, temporytmem i timbrem – a jazykovým stylem promluvy. Odpadá tím chaotické a únavné explicitní vyjádření přechodu z jedné postavy do druhé

ve stylu přebíhání z bodu A do B a zpět. Stříhy z jedné postavy či příběhu na jiný s sebou nese pro herce úskalí nesrozumitelnosti a chaotičnosti, se kterou se ani Škrdla nevypořádal stoprocentně úspěšně. V přílišné rychlosti se občas přeekl, nebo opominul dostatečnou artikulaci. Vloudivší se chybičky ale nepošramotily celkově precizní práci s timingem, díky níž získala inscenace přesnou a funkční strukturu. Úsporností pohybu (viz výše) nemyslím naprostou státnost. Škrdla rozehrává zejména prostor v okolí židle (jako by patřil k její existenci), po rovině vertikální i horizontální. Přechází i k okrajům scény, děje se tak s rozmyslem a s přesným obsahem. Vlastní jevištní akcí navíc množství významové využití židle, jež přechází od schůdků lunárního modulu po okénko ve vrátnici. Škrdla pokládá důraz na gestické vyjádření rukou (ikonické i symbolické), na obličejovou mimiku i na používání zvuků k dokreslení obsahu vyprávění.

Rozmanitost a neuvěřitelnost života kolem nás, zbytečné opomíjení důležitých věcí a přeceňování malicherností, bohatost lidského života jen v kontextu naší lásky a našich dobrých skutků – to vše a mnohé jiné *Mystérium svět* předkládá. Vtipnou, cynickou, parodickou a melancholickou snovou formou. Oscilací mezi nimi udržuje hladinu energie mezi jevištěm a hledištěm, která byla při včerejším představení nabitá víc než dost. Zejména ve chvíli, kdy se Jakub Škrdla ukázal jako tajemný šaman, který příběhem o dešti přivolal na šapitó dunící liják, čímž se atmosféra stala skutečně mystickou.

Swoby

Z maringotky pod šapitó

Na otázky o divadle T.E.J.P. (Teatro Ekvilibristiko Jokulatoro Presto) z Jihlavy odpovedal herec Jakub Škrdla.

Keď ste povedali: „Tak už prší“ a v tom momente začalo pršať, nepripadali ste si na chvíľu ako vyvolávač dažďa?

Někdy ten déšť nezapadne, ale dnes to zapadlo. Já jsem zažil jedno představení, které Národní divadlo Brno hrálo ve stanu cirkusu Humberto. Bylo to dost postavené na slově a hráli to v manéži. Najednou začalo pršet a nebylo slyšet jediného slova. My jsme naštěstí měli šikovného technika a ten to všechno vyřešil.

Akým způsobom ste sa dostali k tejto forme takmer cirkusových predstavení?

Studoval jsem činoherní herectví na JAMU a tam se mi podařilo vidět slavného českého mima Ctibora Turbu, který tam představil své úžasné věci v HaDivi-

ale. To mě oslovilo natolik, že jsem na rok šel studovat k němu na katedru non-verbálního a komediálního divadla v Praze na AMU, kde teď studuje také kolegyně Eliška Brtnická. Od té doby mě to chytlo. Pak jsme se tomu, už spolu se ženou, věnovali v divadle Continuo. Díky nim i dnes hrajeme v tomhle šapitó. Divadlo T.E.J.P. teda vzniklo v tom čase. Se ženou Barborou Jandovou, dramaturgini, jsme založili divadlo T.E.J.P., když jsme přicházeli do Continua jako partneři. Od té doby existujeme a žádáme o různé granty na projekty, které se pak snažíme realizovat a něco se při nich naučit.

Predstavenia, ktoré hrávate vznikajú tvorivou činnosťou priamo na scénach, alebo ich máte pripravené už predtým?

To se nedá jednoduše říct. Způsob naší práce je velmi složitý, protože jsme od sebe dost vzdálení. Zatímco se Eliška

vrací ze studií, já se vracím z Horáckého divadla v Jihlavě, kde jsem zaměstnaný. Snažíme se tedy čas, který máme, co nejvíce zúročit.

Aj monodráma *Mystérium svět* sa zrodilo takýmto spôsobom?

To je zajímavé. To monodrama vzniklo asi před třemi lety. Se ženou jsme vytvořili specifický divadelní prostor asi pro dvacet diváků – divadelní maringotku. V tomto prostoru jsme premiérovali právě *Mystérium svět*.

Chodievate vôbec ešte niekedy do cirkusu čerpať energiu. Alebo tam chodíte hľadať inšpiráciu?

Když mám čas, tak se snažím do klasičtějšího cirkusu chodit spíš kvůli synovi. Co se týče divadla v cirkuse, tak to hledám v *Cirque du Soleil* a u různých jiných skupin, které se vždy proženou nějakými festivaly.

Ktorý typ predstavenia je náročnejší?

Chlebíček, plný neuvěřitelných akrobatických výkonů, alebo monodráma **Mystérium svět založená na řeči?**

To se nedá srovnat.

Po ktorom z nich ste viac spotený?

Každé z nich je náročné. Nejnáročnější je asi dát po sobě dvě taková představení. Na tento festival jsme se snažili udělat jakoby celovečerní představení. Před měsícem to ještě nevypadalo, že bude Chlebíček trvat déle než půl hodiny. Přinesli jsme tedy představení dvě, z kterých jedno je téměř hodinové.

Připravujete už nějaké další kusy. Máte něco v kotli?

Ano, máme v kotli další kus s Jurášem a Eliškou. Zatím ale nebudeme nic prozrazovat.

Samozřejmě, tajemstvo kuchářů necháme bublat'. Děkujeme za rozhovor.

Pýtal sa Matej Moško

Divácká anketa

Jaká je vaše zkušenost s festivalem **Divadelní Flora**? Navštívili jste i některý z předcházejících ročníků?

V Olomouci studuju, takže už minulý rok jsem některá představení v rámci Flory viděla. Bohužel je to na začátku zkouškového, takže jdu do divadla, jen když mám čas.

Nina, 23 let

Chodím každý rok. Ale většinou jen na večerní představení. Dám spát děti a vyrazíme.

Zdena, 47 let, Olomouc

O tom, že tu Flóra probíhá, jsem věděla, ale letos jsem poprvé zašla na představení.

Kateřina, 43 let, Olomouc

Na představení v rámci Flory chodím už asi tři roky.

Jakub, 21 let, Olomouc

Jezdím sem s mamkou a svojí přítelkyní asi dva roky.

Tomáš, 29 let, Prostějov

Když pomíneme **Divadelní Floru**, chodíte do divadla často?

Moc často ne. Častěji chodím do kina, a když do divadla, tak na něco alternativnějšího, nebo pohybového. To tu přes rok trochu chybí, ale na Floře si většinou svoje najdu.

Nina, 23 let

Chodím se synem na dětská představení do Divadla hudby. Občas zajdu i do Moravského, ale to jen když mi známí přímo něco doporučí.

Zdena, 47 let

Já do divadla moc nechodím. Jen příležitostně.

Kateřina, 43 let

Snažím se chodit pravidelně.

Jakub, 21 let

Mám divadlo rád, ale jsem pracovním dost vytížený, takže do něj chodím méně často než by se mi líbilo.

Tomáš, 29 let

Jak jste spokojen/á s programem, s výběrem inscenací?

Letos se mi představení trefila do vkusu. Jsem spokojená. Včera jsem například viděla Vrbu a ta se mi líbila moc.

Nina, 23 let

To, co jsem letos viděla, se mi líbilo.

Zdena, 47 let

Zatím jsem spokojený.

Jakub, 21 let

Spokojený jsem, moc se mi líbil Hrdina západu.

Tomáš, 29 let

Kterým scénám dáváte na Floře přednost? Kamenným divadlům, nebo venkovním představením?

Většinou navštěvujeme večerní představení v šapitó a loni jsem chodila do Konviktu.

Zdena, 47 let

Mám rád činohru i pohybové divadlo, takže chodím hlavně do Moravského a do šapitó.

Jakub, 21 let

Zatím jsem moc představení neviděla, ale je to různé, co mě zaujme, tam jdu. Většinou jsou to pohybová představení, takže Divadlo hudby a šapitó.

Nina, 21 let

Napadá vás nějaká změna, která by **Divadelní Floře** prospěla?

Asi ne. Já jsem zatím spokojená.

Nina, 23 let

Včera na Vrbě bylo ze zadních řad hodně špatně vidět. Je to škoda, protože jinak se mi představení líbilo. Takže možná jen jinak rozvrhnout hlediště v šapitó.

Zdena, 47 let

Asi to není žádný návrh na změnu, jen mě mrzelo, že jsem nesehnal lístky na všechno, co jsem chtěl vidět.

Tomáš, 29 let

Zavedl bych akreditace na celý festival, abych si mohl koupit nějakou zvýhodněnou permanentku na všechna představení.

Jakub, 21 let

-Holala, Agnes, Swoby-

PRAMEN PANNY

Severská legenda ze 13. století o utrpení panské dcery, kterou při cestě do kostela přepadnou pastevci se stala předlohou Bergmanova snímku Pramen panny. Základní dějovou strukturu režisér očistil od mýtických prvků zvrásněného bájesloví a natočil ryze realistický snímek. Na místo odbroušené tradiční mytologie nasadil režisér svůj vlastní organismus symbolů, vracejících se otázek a vizuální machy. Postavil proti sobě hlubokou a oddanou viru venkovského šlechtice a zvrhlou bestialitu potulných pastevců. Styčnou plochu mezi těmito dvěma okrajovými polohami středověké mentality představuje éterická zemanská dcera. Plavovlasá a alabastrová Karin je zvyklá radovat se ze života a mít ráda všechno, co se jí přihodí, neboť je svými rodiči hýčkána a ochraňována. Bergman otevírá možnost dialogu nad tím, zda dobrem lze šířit dobro, nebo zda zlo v člověku nakonec přeci jen nekoření hlouběji. S tím se pojí i režisérova sžíravá pochybnost, jestli v majestátní a mlčenlivé přírodě sídlí majestátní a mlčenlivý Bůh, jehož perspektiva dalece přesahuje úhrn všech pozemských perspektiv.

Kateřina Surmanová

Titus Andronicus - Let mouchy

„Ach pane, vždyť jsem jenom mouchu zabil“.

Titus Andronicus je hra krutá, hrůzná a děsivá. Není snadné oblíbit si její postavy. Přiblížit se k nim znamená pochopit jejich utrpení, které je stejně jako jejich činy strašné, právě proto snad tak obyčejné a lidské. Lidé se zabíjejí stejně jednoduše jako zabíjejí hmyz. Shakespeare hledá zdroje a motivace násilí a ukazuje jeho oběti. K nim patří nejen ti, kteří roztáčejí soukolí pomsty a jsou jím sami pohlceni, ale i ti zcela nevinní. Shakespeareovo drama je postaveno na protikladech dobra a zla, zdání a skutečnosti, civilizace a barbarství, pravých a falešných hodnot. Dramatik ale především akcentuje, jak nejasné hranice je dělí a jak snadno se jedno převrací v druhé.

Damácké zpracování zachovává dramatickou myšlenku, avšak kdo čeká otrocké zpracování slavného autora, bude zklamán, což jasně vyplývá i z názvu podtitulu – Let mouchy. Inscenaci pojala teprve třiačtyřicetiletá režisérka Petra Tejnorová jako tetrádu: krev-pot-blankvers-slzy. Krev jako loutky, pot jako pohyb, blankvers jako slovo a slzy jako hudba. Neuvidíme však naturalistické divadlo zalité krví, ale výraznou stylizaci jak v rovině fabulace, tak i scénografie a herectví.

-pst-

Proces v Divadle Komedie

Prebudenie Jozefa K. v deň jeho tridsiatych narodenín nie je práve najprijemnejšie. Okrem iného sa totiž dozvie, že je zatknutý a v najbližšom čase sa má začať jeho proces. To by ešte nebolo zvláštne, ak by si on bol vedomý nejakej aspoň maličkovej viny. Jeden z najznámejších príbehov nemecky píšuceho pražského spisovateľa Franza Kafku prichádza na scénu v podaní tiež pražského Divadla Komedie. Metaforicky príbeh o hľadaní vlastnej viny, odhaľovaní svojho vnútorného sveta a nakoniec strate identity zdramatizoval zároveň aj režisér a scénograf predstavenia Dušan D. Pařízek. K románu, ktorý nenásilným spôsobom ponúka kritiku byrokratického systému, pristúpil s myšlienkou: „Všetci sme Jozef K.“

Úlohy postavy zobrazujúcej každého z nás sa ujal Martin Finger a získal za ňu Cenu Alfréda Radoka v kategórii mužský herecký výkon. Zároveň aj mnoho pochvalných hodnotení uznávaných divadelníkov.

Od premiéry, ktorá bola v Prahe 3.9.2007, získala inscenácia Cenu Alfréda Radoka v kategórii Inscenace roku 2007 a ocenenia Inscenace roku 2007 sa dočkala aj v anketе Divadelních novin.

Matej Moško

Možná přijde i Heidegger...

Jediný soubor, který na letošní Divadelní Floře vystoupí dvakrát, je Teathro Pantomissimo. Dvojice mimů – Miřenka Čechová a Radim Vizváry – vystoupí v pouliční performance speciálně připravené pro náš festival. Roušku tajemství obestírající tuto záhadnou událost zatím poodhaluje pouze název, jenž kopíruje motto festivalu: Bytí a čas. Jeho obsah je zatím před všemi dokonale skrýván, ale možná nakonec dojde i na toho Heideggera... Čitelnější je forma divadla, které se Čechová s Vizvá-

NE 18. 5. 2008 PROGRAM

10.30 Moravské divadlo / za oponou
Christopher Hampton

POPEL A VÁŠEN

Slovenské národné divadlo Bratislava / SK
Příběh přátelství a zrady. Adaptace slavné knihy Sándora Máraie Svíce dohořívají přinesla Martinu Hubovi Dosky za nejlepší mužský herecký výkon minulé sezony.
Režie: Roman Polák

14.30 Konvikt / filmový sál

PRAMEN PANNY

Švédsko 1960 / režie Ingmar Bergman
Mistrovské dílo klasika světové kinematografie inspirované starou severskou legendou.

17.00 Divadlo hudby

William Shakespeare

TITUS ANDRONICUS_Let mouchy

Divadlo DISK / DAMU Praha

Jak tenké jsou hranice mezi civilizací a barbarstvím, moudrostí a šílenstvím, úspěchem a prohrou, pozhánáním a prokletím, mezi tragédií pomsty a groteskou? Nejtemnější a nejkrvavější Shakespearův opus v režii Petry Tejnorové.

20.30 Moravské divadlo

Franz Kafka

PROCES

Divadlo Komedie Praha

Adaptace Kafkova stěžejního románu byla v anketě Divadelních novin ohodnocena jako Inscenace roku 2007 a ve stejné kategorii získala rovněž Cenu Alfréda Radoka. Cena Alfréda Radoka pro herce Martina Fingera. Režie: Dušan D. Pařízek

22.00 Horní náměstí

BYTÍ A ČAS!

Theatro Pantomissimo

Pouliční improvizace na festivalové téma.

rym věnují – klasická pantomima. V České republice jsou nejspíš momentálně jediní, kteří se tímto jevištním druhem zabývají. Nabílené tváře, černý oděv – vše odkazuje k fialkové linii naší pantomimy, avšak dvojice přidává na expresivitu i akrobacii a nezapře tak také vlivy okruhu Ctibora Turby nebo zahraničních mimů. Když se k umění Teathra Pantomissima přidá ještě možnost poprvé za dobu festivalu opustit klasický divadelní prostor a vyrazit spolu s herci do ulic, není potřeba o účasti příliš dlouho přemýšlet.

Zuzana Mildeová